

ת"פ (באר שבע) 31150-03-23 - מדינת ישראל נ' עלי שכיטה ואחרים

בית משפט השלום בבאר שבע (בשבתו בבית המשפט
המחוזי)

ת"פ 31150-03-23 ת"פ 66934-05-23 ת"פ 37232-08-23
תיק חיצוני: 722200094
לפני כבוד השופטת נועה חקלאי

מדינת ישראל	מאשימה נגד
עלי שכיטה ואחרים	נאשמים החלטה

רשימת עדי התביעה בכתבי האישום שבפני כוללת תעודת עובד ציבור (תע"צ).

יש טעם לפגם בכך שהתעודה לא מצויה בתיק החקירה בעת הגשת כתב האישום. אין בכך פגיעה של ממש בזכות להליך הוגן.

רקע

1. בפני טענת ב"כ הנאשמים לקיומו של פגם בכתבי האישום, בשלו יש להורות על ביטולם של כתבי האישום.
2. כנגד הנאשמים הוגשו כתבי אישום בעבירות של אי הגשת דוחות מע"מ במועד ובעבירות של אי תשלום המס במועד לפי סעיפים 117(א)(6), 118 ו-88(א) בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן - חוק המע"מ) ולפי תקנה 23(ב)(1) לתקנות מס ערך מוסף, תשל"ו 1976 (להלן - תקנות המע"מ).

לשם הנוחות, העבירות הללו יקראו להלן - **עבירות "אי דיווח"**.

3. בכתבי האישום שהוגשו בתיקים שבפני, רשימת עדי התביעה כוללת את גובי הודעות הנאשמים וכן את העד: **"מסמכים ממערכת ממוחשבת שע"מ, באמצעות תעודת עובד ציבור"**.

4. שמו של עורך תעודת עובד הציבור אינו מפורט ברשימת העדים שבכתב האישום, פרטיו של עורך התע"צ אינם מפורטים בתיק החקירה, וזהותו אינה ידועה.

תעודת עובד הציבור עצמה, אינה נמצאת בתיק החקירה בעת הגשת כתב האישום ולמעשה טרם

נערכה או נחתמה במועד הגשת כתב האישום.

עמדת ב"כ הנאשמים

5. לטענת ב"כ הנאשמים, תעודת עובד הציבור לא קיימת בתיק החקירה, והמאשימה הודיעה שככל והנאשמים יכפרו בכתב האישום היא תבקש לבצע השלמת חקירה לצורך עריכת התע"צ. לשיטתה, המאשימה נוהגת בחוסר תום לב משווע, בשיטת מצליח, באופן שאם הנאשמים יכפרו, תבוצע השלמת חקירה.

ב"כ הנאשמים טענה כי לפי סעיף 85 לחסד"פ על כתב האישום לכלול את רשימת עדי התביעה, אך בכתבי האישום שמוגשים, לא רשום שמו של העד שערך את התע"צ, ועל כן מדובר בהתנהלות פסולה.

עוד טענה ב"כ הנאשמים כי המאשימה פועלת בניגוד להנחיית פרקליט המדינה 6.11 שעניינה "השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום", פוגעת בזכות העיון של הנאשמים בחומרי החקירה ובזכותם להליך הוגן.

ב"כ הנאשמים תמכה טיעוניה בפסיקה רלוונטית.

6. לאחר שהדיון נדחה, ובהתאם להחלטת בית המשפט הומצאו לעיונה של ב"כ הנאשמים תעודות עובד הציבור בתיקים הרלוונטיים, טענה ב"כ הנאשמים כי חלק מהמסמכים שצורפו לתע"צ נאספו במועדים שלאחר הגשת כתבי האישום, חלק מהמסמכים כלל לא היו מצויים בתיק החקירה מלכתחילה, וחלק מהדוחות שצורפו לתע"צ כוללים נתונים שהתווספו בשלב מאוחר יותר ואשר לא היו כלולים בדוחות המקוריים שהיו בתיק החקירה.

ב"כ הנאשמים העירה, כי אינה חולקת על עצם דיווח הדוחות על ידי הנאשמים, אלא על האופן בו מערכת הגבייה משייכת תשלומים שבוצעו כך שלנאשמים אין שליטה לאן מנותב כספם.

7. לאור כל המפורט לעיל עתרה ב"כ הנאשמים לביטול כתבי האישום שהוגשו בתיקים שבכותרת.

עמדת המאשימה

8. ב"כ המאשימה בתגובתה טענה כי המאשימה פועלת על פי ההנחיות.

לדבריה, לאור ריבוי כתבי האישום המוגשים בעבירות "אי דיווח", כשמנגד תיקים בודדים בלבד מנותבים להוכחות, הזמנת תע"צ לכלל תיקי "אי הדיווח" תביא לסרבול מיותר של החקירה ולבזבוז משאבי ציבור.

ב"כ המאשימה ציינה כי יש רק עובד ציבור אחד בכל רשות המיסים שמוסמך לחתום על תע"צ. לדבריה, אין חשיבות למועד עריכת התע"צ ובתי המשפט הכירו באפשרות של הוספת תע"צ גם לאחר שניתן מענה לכתב האישום.

לדבריה, השלמת תע"צ נעשית לאחר לקבלת אישור של הגורם המוסמך וקיימת חזקת תקינות המעשה המנהלי.

ב"כ המאשימה הסבירה כי תעודת עובד הציבור מכילה נתונים שלמאשימה אין יכולת לבצע עליהם מניפולציה, וכי שינוי בדוחות התקופתיים יכול להתרחש רק אם הנאשמים מגישים עדכון של הדוחות. עוד הדגישה, כי הדוחות שצורפו לתעודת עובד הציבור הם אותם דוחות תקופתיים אשר היו בתיק החקירה לפני הגשת כתב האישום. הדוחות התקופתיים הללו הוצגו לנאשמים בעת חקירתם, נחתמו על ידם, צורפו כנספחים לחקירתם והועמדו לעיון ההגנה במסגרת זכות העיון.

דיון והכרעה

9. אקדים את המאוחר ואציין, כי לטעמי יש טעם לפגם בכך שכתב האישום כולל תעודת עובד ציבור אשר לא מצויה בתיק החקירה, ועם זאת, בנסיבות הקונקרטיות שבפני, בשים לב לתוכן התע"צ, אין מדובר בפגם מהותי, אין בהתנהלות המתוארת כדי להביא לבטלות כתב האישום, ואין בה פגיעה של ממש בזכות הנאשמים להליך הוגן.

ניסיונה של המאשימה להתנהל באופן שיביא לחיסכון במשאבי זמן ציבורי הוא מבורך, אך ראוי לבחון את הדרך הנכונה לעשות כן.

רקע

10. המאשימה, מדינת ישראל, אגף המכס והמע"מ באר שבע, באמצעות הלשכה המשפטית האזורית של מע"מ באר שבע, מגישה לבית המשפט כתבי אישום רבים כנגד נאשמים בעבירות "**אי דיווח**".

11. בטרם הגשת כתבי האישום, וכחלק מפעולות החקירה שמתבצעות, נחקרים הנאשמים תחת אזהרה על החשדות המיוחסים להם, ובמסגרת חקירתם מוצגים בפניהם הדוחות התקופתיים עליהם הם נחקרים: הדוחות שלא הוגשו במועד, או שהוגשו במועד אך המס הנובע מהם, או חלק ממנו, לא שולם במועד; כמו כן הם נחקרים גם על דוחות תקופתיים שלא הוגשו כלל (ומן הסתם דוחות שלא הוגשו כלל לא מוצגים להם בעת חקירתם).

12. תדפיסי הדוחות התקופתיים עליהם נחקרים הנאשמים מודפסים מהמערכת הממוחשבת של מע"מ (להלן- "מערכת שע"מ") על ידי החוקרים (גובי ההודעות), מוצגים לנאשמים במהלך חקירתם, נחתמים על ידי הנאשמים בחתימתם ומצורפים כנספחים להודעותיהם.

13. הדוחות התקופתיים כוללים נתונים אודות עסקאות ותשומות אשר הוזנו למערכת השע"מ על ידי הנאשמים או מי מטעמם, ושאלת נכונות הדיווחים אינה על הפרק במסגרת אכיפת עבירות אי הדיווח.

14. לשם הוכחת התקיימות יסודות עבירות "אי הדיווח", על המאשימה להוכיח שהדוחות לא הוגשו במועד, או שהמס לא שולם במועד. לשם כך, על המאשימה להוכיח את מועד הגשת הדוחות (ואת מועד תשלום המס), כך שניתן יהיה לבחון אם הוגשו במועד הקבוע בחוק, אם לאו. ככל שהדוחות כלל לא הוגשו, על המאשימה להציג ראיה לכך שהדוחות כלל לא דווחו במערכת השע"מ.

אמנם עבירת "אי דיווח היא בעלת יסוד "שלילי" (לענין נטל השכנוע כשעסקין ביסוד שלילי ראו רע"פ 6831/09 פואד טורשאן נ' מדינת ישראל (18.7.11), פסקה 25 ואילך), עם זאת, בענייננו, בשים לב שהראיות להוכחת או הפרכת היסוד השלילי מצויות בידי המאשימה, אין לטעמי הצדקה להפחית בחובת הראיה הרובצת על כתפי המאשימה.

15. כפי שצוין לעיל, כתבי האישום שמוגשים בעבירות אלו כוללים ברשימת עדי התביעה את גובי הודעות הנאשמים וכן "**מסמכים ממערכת ממוחשבת שע"מ, באמצעות תעודת עובד ציבור**".

תעודת עובד הציבור לא נמצאת בתיק החקירה, ובמקרים הבודדים שהנאשמים או באי כוחם עומדים על זכותם לעיין בתע"צ, או כופרים באשמה, פועלת המאשימה להשלמת חקירה - קרי להפקת התע"צ, מצרפת את התעודה לתיק החקירה ומעמידה אותה לעיין ההגנה.

השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום

סעיף 61 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] תשמ"ב 1982 (להלן - "החסד"פ") שכותרתו "המשך החקירה" קובע:

ס"ח תש"ס מס' 1747 ה"ח 2802

ס"ח תש"ס מס' 1801 ה"ח 3017

ס"ח תשס"ב מס' 1831 ה"ח 3043 ה"ח 3065 ה"ח 3072

ס"ח תשס"ב מס' 1850 ה"ח 3115

ס"ח תשס"ג מס' 1892 ה"ח 25

a.

"61. הועבר חומר החקירה כאמור בסעיף 60, רשאי היועץ המשפטי לממשלה

או תובע להורות למשטרה להוסיף לחקור, אם מצא שיש צורך בכך לשם החלטה

בדבר העמדה לדין או **לשם ניהול יעיל של המשפט**."

18. בתי המשפט הכירו בסמכותה של רשות התביעה להורות על השלמת חקירה גם לאחר הגשת כתב אישום וזאת לאור הוראות סעיף 61 לחסד"פ.

ראו למשל בש"פ 1270/14 זוהר ששון נ' מדינת ישראל (20.3.14):

"לא למותר לציין כי פעולות **השלמת חקירה יכול וייעשו אף לאחר הגשת כתב אישום**, בנסיבות ובדרך המפורטת בהנחייה מס' 6.11 של פרקליט המדינה..."

ראו גם בש"פ 770/13 פלוני נ' מדינת ישראל (30.1.13).

19. הנחיית פרקליט המדינה מס' 6.11: **"השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום"** (להלן - "הנחיה 6.11") מתווה את השיקולים לביצוע השלמת חקירה לאחר הגשת כתב האישום ואת אופן ביצועה.

בסעיף 2 בהנחיה 6.11 נקבע כי **"ככלל, חקירה מסתיימת לפני הגשת כתב האישום"**.

בסעיף 4 בהנחיה נקבע:

"תכלית הכלל הקובע כי בדרך כלל החקירה מסתיימת טרם הגשת כתב אישום, הנה, בין היתר, **לאפשר לנאשם להכין את הגנתו כדבעי, כשחומר החקירה מתוחם ומצוי בידו במלואו**. יש לשמר אינטרס זה, כל עוד לא נמצא אינטרס ציבורי הגובר עליו המצדיק השלמת חקירה לאחר הגשת כתב אישום לצורך מיצוי חקר האמת, ובכפוף לתנאים המפורטים בהנחיה זו".

הנחייה 6.11 דורשת כי הגורם המוסמך לאשר השלמת חקירה לאחר הגשת כתב האישום יתן דעתו לנסיבות ולשיקולים המפורטים בהנחיה, זאת על מנת להבטיח איזון ראוי בין האינטרסים והערכים המנוגדים. כך למשל **נקבע כי הגורם המוסמך רשאי להורות על השלמת חקירה במקום בו התגלתה לתובע עובדה או טענה חדשה**.

עוד נקבע, בסעיף 8 לאותה הנחייה כי **"ניתן משקל לשאלה האם ניתן היה בשקידה סבירה לבצע את פעולת החקירה טרם הגשת כתב האישום. בנסיבות בהן ניתן היה וצריך היה לצפות ולהעריך נחיצותה של החקירה טרם הגשת כתב האישום, ולא התחדש דבר בהקשר זה, הרי שככלל לא תבוצע השלמה חקירה למעט בנסיבות חריגות"**.

20. בענייננו, אין ספק כי לא מדובר בעובדה חדשה שהתגלתה, **שהרי תעודת עובד הציבור מופיעה ברשימת עדי התביעה**.

עם זאת, מתעוררת השאלה לגבי **הערכת נחיצותה של אותה פעולת חקירה טרם הגשת כתב האישום, ולגבי היכולת לבצע את פעולת החקירה בשקידה סבירה טרם הגשת כתב האישום**.

21. כפי שציינה ב"כ המאשימה (וכך גם על פי ניסיונו של מותב זה שדן במאות תיקי "אי דיווח"), בודדים הם המקרים בהם מתנהלים דיוני הוכחות בתיקי עבירות "אי דיווח".

גם בתיקים אשר מנותבים לשמיעת הוכחות, המחלוקת שעל הפרק, בדרך כלל אינה קשורה בנתונים הנלמדים מהתע"צ.

22. תעודות עובד הציבור שהוגשו לעיוני כוללות הסבר כללי על מערכות המחשב של אגף המכס והמע"מ, הסבר על אופן הזנת הנתונים של העוסקים ושמירתם, הסבר כללי על הפרטים המופיעים בדוחות, על כך שהדוח התקופתי המקוון מוזן על ידי מי שהזדהה כעוסק או כמיצגו של העוסק, על פי שם משתמש וסיסמא או כרטיס חכם ונשמר עם הזנתו מפני שינויים במערכת המחשב של שע"מ, הסבר על כך שהעסקאות והתשומות המפורטות בדוח התקופתי הם אלו שדווחו על ידי העוסק מהיום שהוזנו על ידו.

ההסבר בתע"צ הוא כללי, הוא אינו מתייחס לדוחות ספציפיים.

הדוחות הספציפיים מצורפים לתע"צ כנספח.

אף בפרשה שבפני, העניינים המפורטים בתע"צ אינם במחלוקת, שכן, כפי שציינה בהגינותה ב"כ הנאשמים, הם אינם חולקים על עצם דיווח הדוחות, או על האופן בו דווחו או נשמרו הדוחות במערכת השע"מ - אלא על האופן בו מערכת הגבייה משייכת תשלומים שבוצעו באמצעות המערכת הממוחשבת.

עניינים אלו שבמחלוקת כלל אינם מוסדרים בתע"צ.

ויודגש - תעודת עובד הציבור אינה באה להכשיר את אמיתות הנתונים שהוזנו בדוחות התקופתיים.

מתוכנה של תעודת עובד הציבור עולה כי תכליתה היא להסביר את המנגנון בו מוזנים ונשמרים הנתונים במערכת השע"מ.

23. אם כן, בשים לב למיעוט הזניח של המקרים בהם יש צורך מהותי בתע"צ, קשה להעריך את נחיצותה של אותה השלמת חקירה **באלפי תיקי "אי דיווח"** בטרם הגשת כתב אישום.

אין ספק שהוצאת תעודת עובד ציבור **בודדת** היא פעולה שניתן לעשות בשקידה סבירה, אלא שכל שפעולה זו נדרשת להתבצע **מראש** ביחס לאלפי תיקים, הרי שבאופן מצטבר, מדובר בטרחה מרובה שכרוכה בהפקת אלפי תעודות עובד ציבור הגוזלת זמן ומשאבים ציבוריים, זאת כאמור, בהינתן שבפועל העניינים שמבקשים להוכיח באמצעות התע"צ כמעט ואף פעם אינם במחלוקת וברובם המכריע של התיקים התעודות כלל אינן נחוצות.

24. כאמור, הגורם המוסמך לאשר השלמת חקירה לאחר הגשת כתב האישום צריך על פי ההנחייה

שלעיל, לתת דעתו לנסיבות ולשיקולים המפורטים בהנחיה.

וכפי שצוין, עומדת למאשימה בעניין זה חזקת התקינות פעולות הרשות.

25. אכן, דרך המלך היא שתעודת עובד הציבור תהיה בחומר החקירה עוד בטרם הגשת כתב האישום ושמו של עובד הציבור החתום עליה ירשם ברשימת עדי התביעה.

עם זאת, לא ניתן להתעלם ממשאבי הזמן הציבורי הנדרשים לכך.

לאור כל המפורט לעיל, בשים לב למהותו של התע"צ, לכך שהדוחות התקופתיים מצויים בתיק החקירה עוד בטרם הגשת כתב האישום, לכך שהשלמת החקירה מבוצעת לאחר קבלת אישור של גורם מוסמך ותעודת עובד הציבור מוצגת לנאשמים תוך זמן סביר לאחר שמבקשים זאת, הפגיעה בזכותם של הנאשמים להליך הוגן במקרים הבודדים שדרוש להם התע"צ - היא מינורית. התנהלות זו של המאשימה אינה מקימה לנאשמים הגנה מן הצדק, ואינה מצדיקה ביטול כתב אישום.

26. למעלה מן הצורך אציין כי מטעוני המאשימה עלה שבכל רשות המיסים יש רק אדם אחד אשר מוסמך לחתום על תעודות עובד ציבור אלו. יכול וניתן לשקול להסמיך גורמים נוספים לחתום על תעודות עובד הציבור, למשל את גובי ההודעות אשר ממילא רשומים כעדי תביעה, ובכך לחסוך את הסרבול.

זאת ועוד, ההבדל היחיד בנוסח התע"צים שהוגשו בפני בתיקים השונים הוא בכך שעל גבי כל תע"צ רשום שמו של העוסק ומספרו לצרכי מע"מ וכן רשום מספר הדוחות התקופתיים המצורפים כנספח לתע"צ. בשים לב שתעודת עובד הציבור מתייחסת באופן כללי לדרך הזנת הנתונים ושמירתם במחשב, ספק בעיניי אם יש תועלת ראייתית ברישום הפרטים הקונקרטיים של העוסק על גבי התע"צ, או ברישום כמות הדוחות המיוחסים לאותו עוסק. יכול והשמטת פרטים אלו, תאפשר הפקת תע"צ אחיד לכלל התיקים ובכך ניתן יהיה לחסוך משאבי זמן. (את הדוחות התקופתיים של הנאשמים ניתן להגיש באמצעות גובי ההודעות אשר הדפיסו את הדוחות ממערכת השע"מ, הציגו אותם לנאשמים, החתימו את הנאשמים עליהם וצרפום כנספח לחקירה. לעניות דעתי אין הכרח בנסיבות המתוארות להגיש את הדוחות התקופתיים באמצעות התע"צ).

הפסיקה אליה הפנו הצדדים

27. צודקת המאשימה בטענתה כי בתי המשפט הכירו, בהקשר של עבירות תעבורה, באפשרות להוספת התע"צ לתיק החקירה לאחר שניתן מענה לכתב האישום.

חשוב להדגיש, כי המחוקק יצר סדרי דין מיוחדים בעבירות תעבורה (ראו למשל רע"פ 2558/99 רמי בקשי נגד מדינת ישראל (14.12.1999)). בעבירות אלו, ככלל, לא נפתח תיק חקירה (בכפוף לחריגים), אלא הנהגים מקבלים מהשוטר בו במקום הודעת קנס או דוח הזמנה לדין עם תאריך

למשפט. ככל שהעבירות נאכפות באמצעות מכשור אוטומטי, הודעות הקנס או ההזמנות לדין נשלחות לנהגים בדואר מבלי שיוזמנו לחקירה (בכפוף לחריגים כאמור).

ברבבות רבות של דוחות שנרשמים על עבירות תעבורה נדרש תע"צ (בין אם לצורך הוכחת תקינות מכשירי האכיפה ובין אם לצורך הוכחת זהות בעל הרכב).

בשל היקפי האכיפה ולאור סדרי הדין המיוחדים, הותקנו תקנות התעבורה (הגשת צילומים לבית המשפט) התשנ"ז 1997 אשר מסדירות במפורש את האפשרות להכנת תע"צ לאחר הגשת כתב האישום.

עם זאת התקנות קובעות במפורש את זכות הנאשם לעיין בחומר החקירה, אם ביקש זאת מראש. ראו תקנה 5 תקנות הנ"ל:

5"א) צילום יוגש לבית המשפט בידי תובע בצירוף תעודת עובד ציבור, תצהיר או חוות דעת מומחה (להלן - תעודות), שהוכנו על בסיס האישורים כאמור בתקנה 4, אם לא הוכן האישור מראש כתעודות.

ב) **התעודות יכול שיוכנו עד לשלב של בירור האשמה**, כאמור בסימן ה' לפרק ה' לחוק סדר הדין הפלילי, ואולם אין בהוראה זו כדי לגרוע מזכות הנאשם או אדם המנוי בסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי לעיין בצילום ובתעודות, במהלך עיין בחומר חקירה לפי הסעיף האמור, אם ביקש זאת מראש."

28. ב"כ הנאשמים הפנתה לביקורת שהושמעה לפני כשלושה עשורים בית המשפט העליון בע"פ 3583/94 גיל לעדן נ' מדינת ישראל (23.11.94)(פיסקה 7) ביחס לפרקטיקה לפיה:

"רק אם הנאשם אינו מודה באשמה, אזי דואגת התביעה להשגת הוכחות בדבר כשירות מנגנוני המכשירים שבאמצעותם נקבעה מהירות נסיעתו של הנאשם, וראיות אלה מצורפות לתיק החקירה ומוגשות לאחר מכן לבית המשפט...

אכן נראה לי, שהפרוצדורה הנוהגת, כפי שתוארה על-ידי התובעת, מעוררת בעיה עקרונית, וכי יש צורך בתיקון המצב. אין זה נוהג תקין שמוגש כתב-אישום, ושמזמן נאשם לבית-משפט על-פי אותו כתב-אישום, בלי שקיים בתיק התביעה חומר ראיות לכאורה, החיוני להשגת הרשעה. הדבר כרוך אולי בפתרון בעיות מעשיות וטכניות, אך אלה הם קשיים שניתן להתגבר עליהם, ורצוי שהתביעה תיתן דעתה על כך."

המצב בענייננו שונה, שכן הדוחות התקופתיים שעליהם מבוסס כתב האישום נמצאים בתיק החקירה עוד לפני הגשת כתב האישום, ורק ההסבר הפורמלי באשר לאופן הזנת הנתונים ושמירתם במערכת הממוחשבת, הוא שחסר בתיק ומתווסף בשלב מאוחר יותר.

29. ב"כ הנאשמים הפנתה לתיק תת"ע (קרית גת) 4174-08-10 מדינת ישראל נ' יצחק זיוון

(21.2.11), שם זוכה הנאשם מעבירת המהירות שיוחסה לו, אלא שהזיכוי היה נעוץ באי הוכחת אמינות התמונה שהופקה ואשר עליה התבססה ההרשעה, ואין כל קשר בין הזיכוי שם לבין הסוגיות נשוא המחלוקת שבפני.

עוד הפנתה לתיק ת"ת (נתניה) 3417/02 **מדינת ישראל נ' שפס חנה** (24.12.02), שם בית המשפט העביר ביקורת על כך שהתע"צ מתווסף לחומרי החקירה יום או יומיים בלבד לפני מועד שמיעת ההוכחות.

הביקורת כמובן מוצדקת, אך זה לא מצב הדברים בענייננו.

30. ב"כ המאשימה הפנתה לתיק ת"פ (ירושלים) 4235/06 **מדינת ישראל נ' עטון ריאד** (2.2.09), שם נקבע כי תעודת עובד ציבור נחוצה להוכחת עצם קיומו של רישום במסמך רשמי ולא כראיה לאמינות תוכנו של אותו רישום, לפיכך, אין חשיבות לתאריך שבו נעשתה התעודה או לקביעה בידי מי נעשתה, ובלבד - שתהא חתומה בידי עובד הציבור שעשה את הרישום או את המעשה או קיבל את הידיעה שנרשמה".

אכן, גם בתעודות עובד הציבור שבתיקים שבפני, אין כל חשיבות לתאריך שבו הונפקה ובידי איזה גורם מוסמך הונפקה. עם זאת, וכפי שפורט לעיל, ככלל, כל חומרי החקירה צריכים להיות בתיק החקירה בעת הגשת כתב האישום.

31. ב"כ המאשימה הפנתה אף לתיק תת"ע (חיפה) 11105-07-16 **מדינת ישראל נ' עופר שמו** (10.8.17), שם למחרת היום בו נרשמה הכפירה בעובדות כתב האישום, ביקשה המאשימה להוסיף תע"צ. בית המשפט נעתר לבקשה תוך שציין כי אין פגם בהתנהלות המאשימה, אשר לא החזיקה בתע"צ במועד הגשת כתב האישום. לדבריו:

"יש לזכור כי המדובר בכמות אדירה של תיקים מסוג זה המוגשים לבית המשפט, כמות המגיעה לעשרות אלפים בשנה. אינני סבור כי יש מקום להכביד על רשויות התביעה, וכפועל יוצא מכך, על האינטרס הציבורי, בדרישה בירוקרטית של הגשת ראיה לעניין שכמעט לעולם אינו שנוי במחלוקת. אינני רואה כל פגם, או קיפוח של הגנת הנאשם אם יתאפשר למאשימה להגיש את התעודה הנדרשת לאחר שהנאשם כופר בבעלות ברכב. יוזכר כי, ההלכה הבסיסית מפורסמת וידועה לכל וקובעת כי ניתן לתקן את כתב האישום על דרך הגשת ראיות או אף שינוי סעיפי אישום, גם בשלב מאוחר, ולעתים ובלבד שאין הדבר מקפח את הגנת הנאשם, וניתנה לו הזדמנות נאותה להתגונן".

אשוב ואציין, יש אבחנה בין עבירות התעבורה המוגדרות כעבירות קלות, ואשר נקבעו בעניין סדרי דין מיוחדים (מבלי שככלל נפתחים תיקי חקירה), לבין עבירות אחרות, לרבות עבירות על חוקי המס.

הערה לפני סיום:

32. מטיעוני ההגנה עולה, כי חלק מהדוחות התקופתיים שצורפו לתע"צ, שונים במעט מהדוחות

התקופתיים אשר צורפו כנספחים לחקירות הנאשמים, שכן חלק מהדוחות המאוחרים כוללים מידע שהתעדכן לאחר שהוגש כתב האישום.

כפי שעלה מטיעוני הצדדים העדכונים הם אך ורק ביחס לתשלומים נוספים שביצעו הנאשמים לאחר הגשת כתב האישום, ואשר נזקפו לזכותם.

לא מצאתי הצדקה להתנגדות ההגנה לכך שבית המשפט ייחשף לדוחות התקופתיים המאוחרים יותר, הכוללים עדכונים בדבר צמצום המחדל.

כידוע, העבירות של אי דיווח במועד ואי תשלום המס במועד, מתגבשות בתום המועד החוקי לדיווח או לתשלום.

ככל והנאשמים יורשעו בעבירות המיוחסות להם, הרי שבשלב הטיעונים לעונש רשאים הצדדים, שלא לומר שחובת ההגינות אף מחייבת את המאשימה (וכך היא אכן פועלת בשגרה) **לעדכן את בית המשפט בדבר סכומי המס שנפרעו עד למועד גזר הדין.**

אני ערה לטענת ההגנה כי גובה המחדל, קרי גובה חוב המס, הוא נסיבה לחומרה הנוגעת לביצוע העבירה - עם זאת, די בכך שהמאשימה מציגה הדיווח הראשוני ממנו עולה כי המס לא שולם, ואת סכום המס שדווח, כדי להוכיח נסיבה זו. ככל שבחלוף הזמן פעלו הנאשמים לצמצום המחדל, הרי שהאינטרס הוא שלהם כי העדכונים בעניין זה יוצגו לבית המשפט.

לסיכום

33. דרך המלך היא שתעודת עובד הציבור תהיה בחומר החקירה עוד בטרם הגשת כתב האישום ושמו של עובד הציבור החתום עליה ירשם ברשימת עדי התביעה.

בשל ריבוי כתבי האישום המוגשים בתיקי "אי דיווח" ומיעוט המקרים בהם מתבקשת המאשימה להציג את תעודת עובד הציבור בתיקים אלה, ובשים לב למשאבי הזמן הדרושים להנפקת תעודה זו מבעוד מועד באלפי תיקים, נוהגת המאשימה להנפיק התעודה לאחר הגשת כתב האישום, ורק על פי בקשה ספציפית של הנאשמים, או במקרה שהתיק מנותב להוכחות.

השלמת החקירה על דרך הנפקת התע"צ מבוצעת לאחר שהתקבל אישור הגורם המוסמך כפי שנדרש בהנחייה 6.11, זמן סביר לאחר שהתבקשה ההשלמה ודי והותר זמן לפני דיון שמיעת הראיות.

על רקע המתואר לעיל, ובשים לב למהות הנתונים המפורטים בתע"צ אין בהתנהלות המתוארת, כדי

לפגוע ביכולת הנאשמים להתגונן, אין בה כדי לפגוע בזכותם בהליך הוגן, אין בה כדי להקים הגנה מן הצדק ואין בה כדי להביא לביטול כתב האישום.

לאור זהות הטענות בתיקים שבכותרת (וזהות באי כח הצדדים) החלטה זו ניתנה במאוחד ביחס לכל התיקים שבכותרת.

ניתנה היום, ט' אב תשפ"ד, 13 אוגוסט 2024,
בהעדר הצדדים.